

**Een archeologische begeleiding bij de
aanleg van de aansluiting van de N366
met de Beumesweg te Alteveer,
gemeente Pekela (Gr.)**

G.J. de Roller

ARC-Rapporten 2007-19

Groningen
21 augustus 2007
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologische begeleiding bij de aanleg van de aansluiting van de N366 met de Beumesweg te Alteveer, gemeente Pekela (Gr.)

ARC-Rapporten 2007-19
ARC-Projectcode 2007/037

Opdrachtgever
Provincie Groningen
Bevoegd gezag
Provinciaal Archeoloog, dr. H.A. Groenendijk
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer onderzoek
21259

Tekst
G.J. de Roller
Afbeeldingen
B. Schomaker
Redactie
A. Ufkes
Eindredactie
J. Schoneveld

Status
definitieve versie

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Groningen, 21 augustus 2007

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

Aanleiding voor de archeologische begeleiding van de aansluiting tussen de N366 en de N365 bij Alteveer, gemeente Pekela, provincie Groningen zijn de vondsten van bewerkt vuursteen op de akker waar deze aansluiting gerealiseerd gaat worden. Voorafgaand aan de aanleg van de aansluiting zijn binnen het tracé boringen verricht die een deels intacte en deels verstoorde bodemopbouw lieten zien.¹ Op de plaatsen met een intacte bodemopbouw zijn megaboringen gezet om na te gaan of er archeologische indicatoren aanwezig waren. Hierbij is alleen houtskool gevonden. De plekken met een intacte bodemopbouw liggen in het zuidelijke deel van het onderzoeksterrein. De resultaten van het booronderzoek gaven geen aanleiding een vervolgonderzoek aan te bevelen.

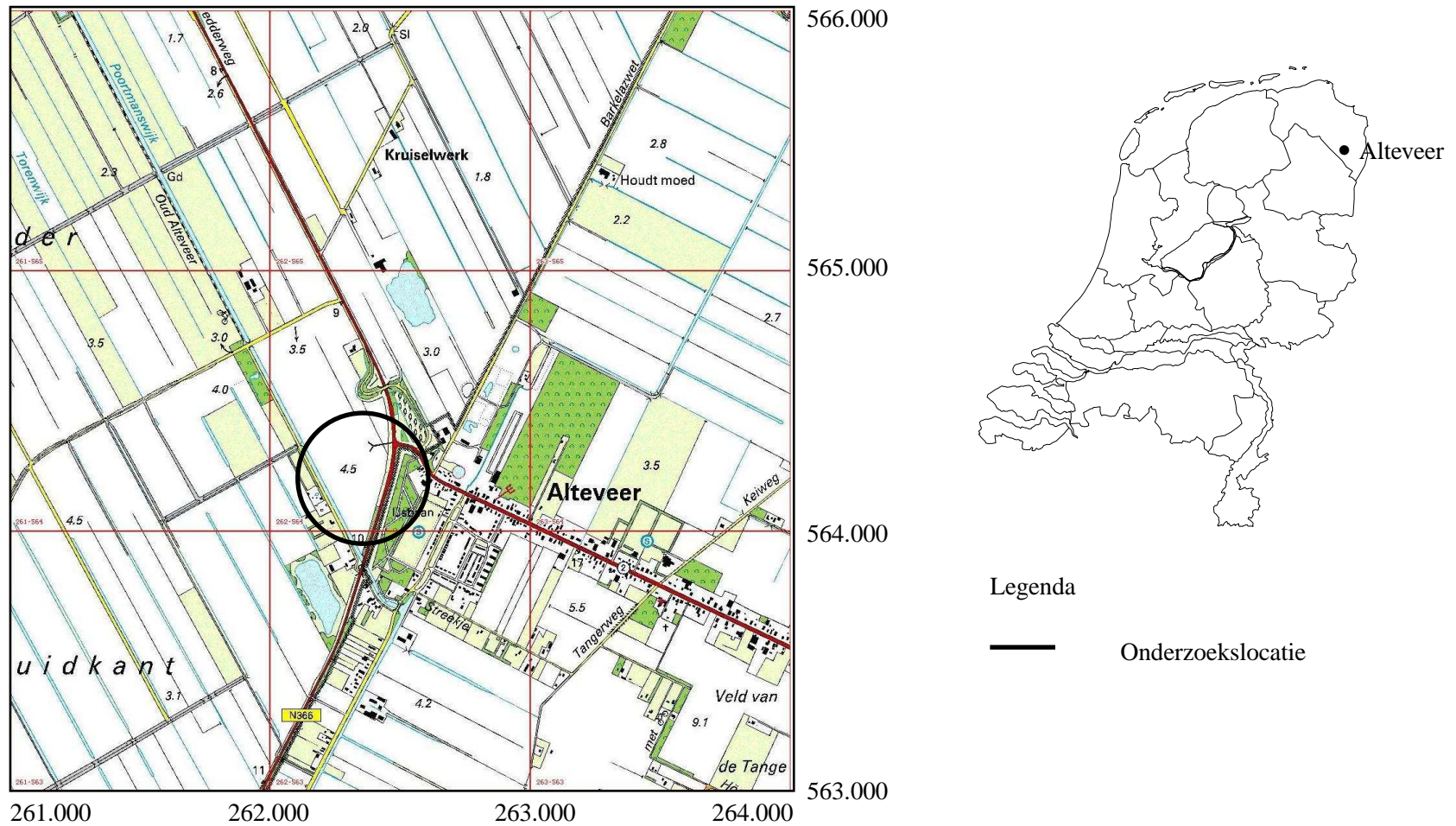
Echter door vrijwilligers van de Werkgroep Prehistorie van het Veenkoloniaal Museum te Veendam is in 2005 een veldkartering uitgevoerd op de akker waar de nieuwe aansluiting van de wegen is gepland. Hierbij is bewerkt vuursteen gevonden. Iets zuidelijker is bij het turfgraven een bronzen bijl gevonden waarvan de houten steel nog bewaard was gebleven (Archis nr. 16666). Hierdoor werd de locatie zo interessant dat de provinciaal archeoloog besloot tot een archeologische begeleiding.

De begeleiding is uitgevoerd op 7 en 8 februari 2007 onder leiding van drs. ing. G.J. de Roller, met de gewaardeerde medewerking van de heren H. op de Dijk, R. Meijer, G. Stuu, M. van de Werfhorst en mevrouw G. Buisman, van de Werkgroep Prehistorie van het Veenkoloniaal museum. De kraan was van de firma Over uit Stadskanaal met dhr. B. Kruit als machinist. De aanleg van dit knooppunt van wegen wordt verzorgd door de firma Fuhler met dhr. J. Schutte als uitvoerder die schaftgelegenheid verzorgde.

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt net ten westen van de N366 bij de aansluiting met de N365 en is ca. 0,5 hectare groot (afb. 1, 2 en 3).

¹H. Buitenhuis & A. Wieringa, 2006. *Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van grondboringen bij de aansluiting van de Beumesweg en de N366 te Alteveer, gemeente Pekela (Gr).* (ARC-Rapporten 2006-57).

Afbeelding 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie (omcirkeld dan wel omkaderd) en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1.3 Objectgegevens

Provincie	Groningen
Gemeente	Pekela
Plaats	Alteveer
Toponiem	aansluiting N366 en Beumeesweg
Kaartblad	13A
Coördinaten	262.375/564.425 262.475/564.425 262.375/564.200 262.475/564.200
Type bodem	moerige eerdgrond
Geomorfologie	veenontginningsvlakte

1.4 Doel van het onderzoek

Het onderzoek past in het kader zoals aangegeven in hoofdstuk 11, 'de vroege prehistorie' van de NOA en het onderzoek naar mesolithische vindplaatsen zoals dat is uitgevoerd door de Werkgroep Prehistorie van het Veenkoloniaal Museum te Veenendam, het Groninger Instituut voor Archeologie van de Rijksuniversiteit Groningen en het ARC. Daarnaast dient het bodemarchief in het onderzoeksgebied veilig gesteld te worden door documentatie en *ex-situ* bewaren. De volgende vraagstellingen zijn hierbij in een Programma van Eisen (PvE) verwoord²:

- 1 *Uit welke periode dateren de archeologische sporen die worden aangetroffen?*
- 2 *Is er een relatie te leggen tussen de mobilia en de grondsporen?*
- 3 *Hoe zeldzaam zijn de aangetroffen sporen binnen de archeoregio en hoe groot is de informatiewaarde? Zijn er verbindingen te leggen met nederzettingen en grafvelden in de omgeving?*
- 4 *Biedt de locatie mogelijkheden om het toenmalige landschap en de exploitatie daarvan te reconstrueren*
- 5 *Aan welke archeologische cultuur (culturen) zijn de mobilia en structuren toe te schrijven? Is er sprake van een lokale of regionale variant binnen de betreffende cultuur?*

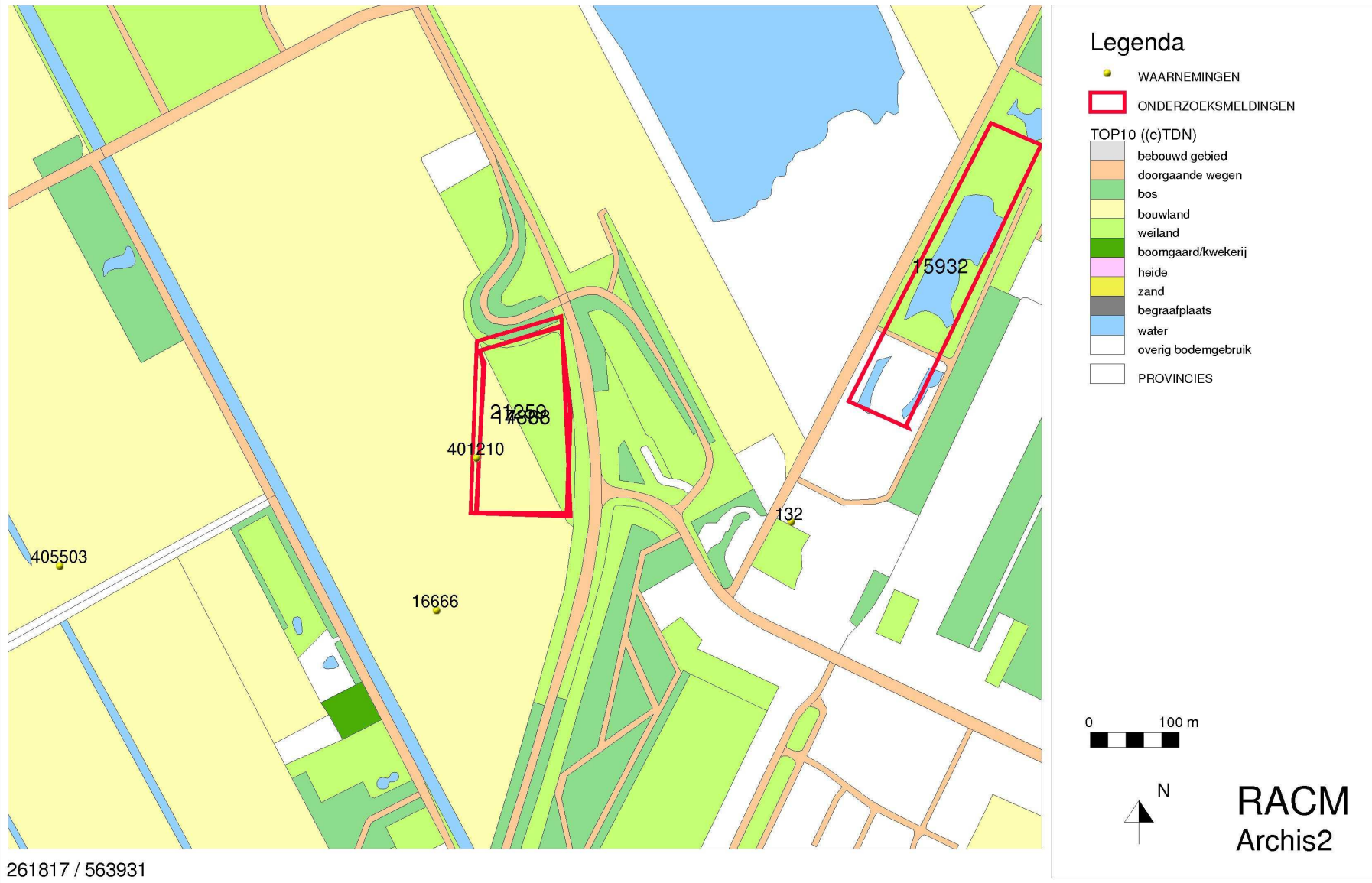
1.5 Werkwijze

Ten behoeve van de nieuw te maken aansluiting van de wegen moest de bovengrond tot op de vaste ondergrond, de C-horizont worden uitgegraven. Aangezien de eventuele archeologische resten zich in de A- dan wel B-horizont kunnen bevinden is de bouwvoor tot de A/E-horizont weggegraven waarna het vlak voorzichtig is verdiept tot de top van de C-horizont. Verdachte plekken zijn handmatig geschaafd om na te gaan of er archeologische grondsporen en andere indicatoren aanwezig waren. Op deze wijze is het gehele wegtracé archeologisch begeleid.

²Schoneveld, J. Februari 2007. Programma van Eisen, Alteveer, Aansluiting N366.

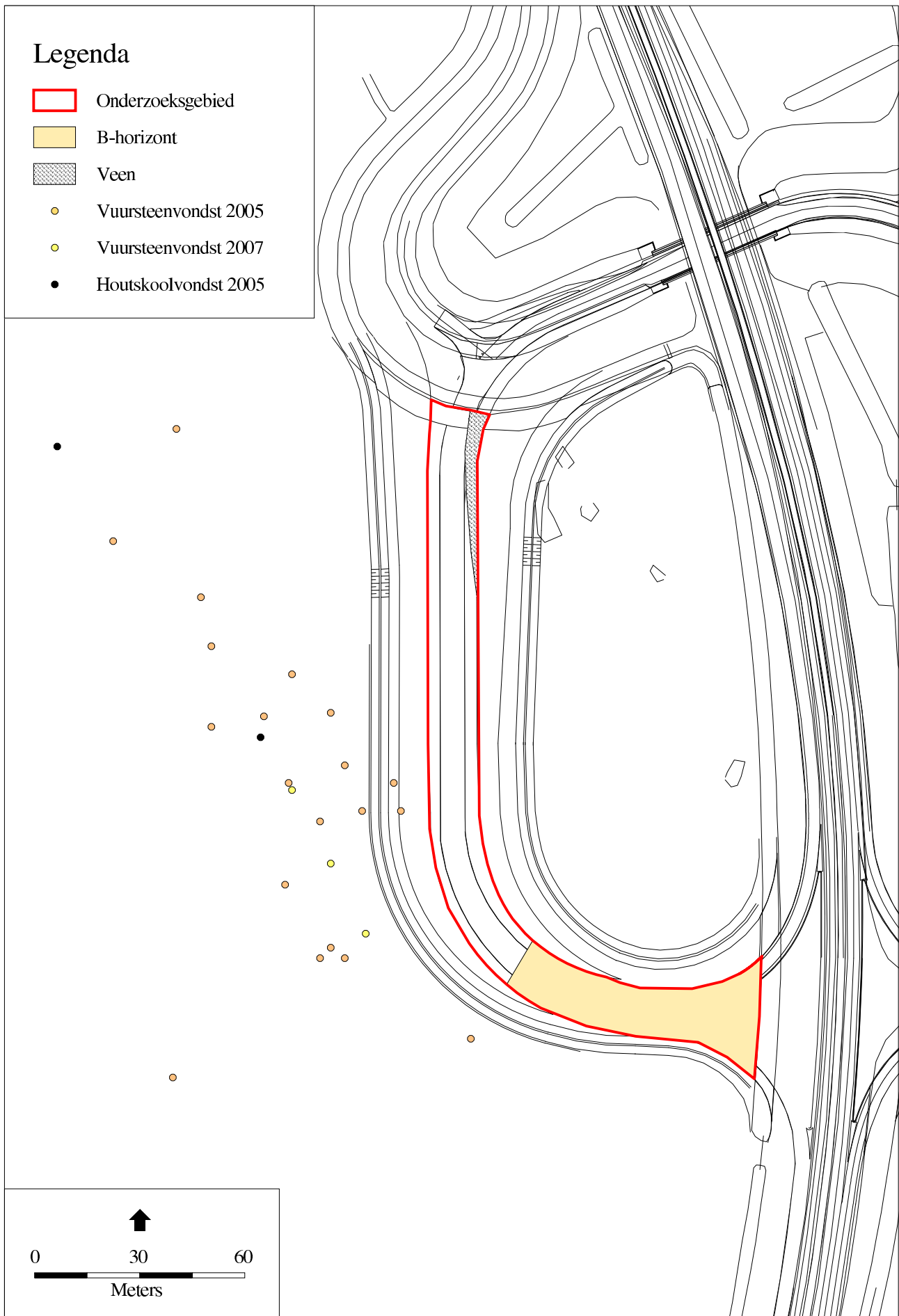
01-03-2007

262983 / 564883

261817 / 563931

Afbeelding 2 Archeologische verwachtingswaarden, monumenten en waarnemingen in de omgeving van de onderzoekslocatie (op kaart onderzoeksmeldingnummer in blauw tonen en hier verwijzen naar nummer bureau-onderzoek). Bron: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)/Archis II, 1 maart 2007.

Afbeelding 3 Ligging van het onderzochte wegcunnet met de locatie van de vuursteenvondsten. Kaart: B. Schomaker.

Afbeelding 4 Verstoorde moerige laag tussen bouwvoor en C-horizont. Foto: G.J. de Roller.

2 Resultaten

2.1 Bodemopbouw en sporen

Aansluitend aan de huidige N366 ligt een strook met scherp zand, een oud weg-cunet. Naar het westen toe gaat dit over in een gebied met een B-horizont met daarin houtskoolpartikels (afb. 3). De houtskool is in een lage dichtheid aanwezig, wat eerder wijst op een natuurlijke oorzaak dan op een antropogene. Dit gebied is verstoord door het breken van de grond met een zogenaamde ganzevoet. Deze woelssporen, met een onregelmatige tussenafstand, zijn beperkt tot de zone met een B-horizont. Tussen deze ganzevoetsporen is de bodem intact.

Meer naar het westen wigt de B-horizont uit en bevindt de top van de C-horizont zich direct onder de bouwvoor terwijl zich naar het noorden toe nog een deels verstoorde moerige laag tussen de bouwvoor en de C-horizont bevindt (afb. 4). De bodemopbouw komt dan ook overeen met de resultaten van het booronderzoek.³ Het zandoppervlak vertoont veel microreliëf. In het noordwesten van het weg-cunet bevindt zich een met veen gevulde laagte (zie afb. 3).

Er zijn twee verdachte plekken aangetroffen in het gebied met de B-horizont. Na opschaven en couperen ging het in één geval om een natuurlijke roestverkleuring. In het andere geval betrof het een zwakke toename van de houtskoolspikkels. Na het couperen van deze plek bleek het echter niet om een haardkuil te gaan. In de gehele zone met een B-horizont komen houtskoolpartikels voor. Deze vertonen

³H. Buitenhuis & A. Wieringa, 2006. *Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van grondboringen bij de aansluiting van de Beumesweg en de N366 te Alteveer, gemeente Pekela (Gr.)*. (ARC-Rapporten 2006-57).

nergens een concentratie die op een mogelijke haard wijst. De houtskool is van natuurlijke oorsprong. In het wegcunnet zijn geen archeologische indicatoren of sporen aangetroffen.

2.2 Vondsten

Tijdens de begeleiding is de naastgelegen akker afgelopen op zoek naar archeologische indicatoren. Deze zijn aangetroffen in de vorm van vuursteenbrokken, klingfragmenten en bewerkte stukken vuursteen (tabel 1). Al dit materiaal is aan het maaiveld gevonden op de zuidoostelijke flank van een lichte verhoging in het landschap. Deze verhoging loopt niet door in het onderzochte wegcunnet. Op het onderzoeksterrein zelf zijn geen vondsten aangetroffen.

3 Conclusies en aanbeveling

3.1 Conclusies

Binnen het wegtracé zijn geen archeologische indicatoren op sporen waargenomen. De onderzoeksvragen kunnen als volgt beantwoordt worden.

1 *Uit welke periode dateren de archeologische sporen die worden aangetroffen?*

Er zijn geen archeologische sporen waargenomen.

2 *Is er een relatie te leggen tussen de mobilia en de grondsporen?*

Binnen het wegtracé zijn geen mobilia gevonden. Er zijn geen grondsporen en er is dus geen relatie tussen deze twee.

3 *Hoe zeldzaam zijn de aangetroffen sporen binnen de archeoregio en hoe groot is de informatiewaarde? Zijn er verbindingen te leggen met nederzettingen en grafvelden in de omgeving?*

Door het ontbreken van sporen is de vraag niet te beantwoorden.

4 *Biedt de locatie mogelijkheden om het toenmalige landschap en de exploitatie daarvan te reconstrueren*

Nee, de locatie biedt geen mogelijkheden om het toenmalige landschap en de exploitatie daarvan te reconstrueren.

5 *Aan welke archeologische cultuur (culturen) zijn de mobilia en structuren toe te schrijven? Is er sprake van een lokale of regionale variant binnen de betreffende cultuur?*

Door het ontbreken van mobilia en structuren is deze vraag niet te beantwoorden.

Buiten het wegtracé zijn wél mobilia aanwezig die duiden op activiteiten van de prehistorische mens in dit gebied. De mobilia liggen op het maaiveld en zijn vermoedelijk afkomstig van nog zichtbare dekzandrug in de akker. Door vermoedelijke egalisatiewerkzaamheden bij de ontginning en landbouwkundige activiteiten zijn deze mobilia verplaatst en liggen niet meer *in-situ*. Hoewel hier sprake is van verplaatst materiaal, geeft dit wel aan dat er in het gehele gebied rekening mee moet worden gehouden dat er nog steentijdvindplaatsen aanwezig zijn.

datum	X-coördinaat	Y-coördinaat	aantal	artefact
5 april 2005	262.331	564.414	1	afslag
	262.335	564.399	1	kern en splinter
	262.287	564.495	1	blok
	262.351	564.386	1	blok
	262.349	564.394	1	blok
	262.320	564.425	1	brok
	262.340	564.386	1	afslag
	262.371	564.321	1	blok
	262.328	564.383	1	splinter en verbrand blok
	262.319	564.394	1	afslag
	262.312	564.413	1	klingfragment
	262.297	564.433	1	brok
	262.294	564.447	1	afslag
	262.311	564.407	1	kern, verbrande splinter en afslag
	262.335	564.344	1	kling en blok
	262.331	564.347	1	houtschool
	262.328	564.344	1	kling en splinter
	262.318	564.365	1	blok/brok
	262.286	564.310	1	klingfragment
	262.297	564.410	1	brok
262.269	564.463	1	afslag, blok en verbrande splinter	
262.253	564.490	1	houtschool	
14 februari 2007	262.341	564.351	3	blok
			3	splinter 11-15 mm
			1	afslag fragment, 16-25 mm
			1	afslagfragment groter dan 26 mm
15 februari 2007	262.331	564.371	1	kernpreparatie kling
	262.341	564.351	1	splinter met retouche, mogelijk spits fragment
15 februari 2007	262.320	564.392	2	brok
			9	blok
			1	kern
			6	splinter 0-10 mm
			6	splinter 11-15 mm
			3	afslag, 16-25 mm
			1	afslag fragment, 16-25 mm
			2	afslag groter dan 26 mm
			4	kling fragment
			1	blok
			1	kern
			1	eind-zijkrabber
			1	kling met retouche
			1	krabber op blokje
			1	boor op kernpreparatie kling
			1	kerf en retouche op kernpreparatie kling
			1	afslag met retouche
1	krabber op afslagfragment			
1	afslag met retouche			
1	A-spits fragment			

Tabel 1 Overzicht van de vondsten op de naastgelegen, westelijke, akker. Determinatie Werkgroep Prehistorie van het Veenkoloniaal Museum te Veendam.

3.2 Aanbeveling

Binnen het wegtracé zijn geen archeologische resten aangetroffen. Hier is geen verder archeologisch onderzoek nodig. De vondsten direct buiten het wegtracé geven aan dat er in het gebied wel degelijk archeologische resten te verwachten zijn. Bij bodemkundige ingrepen in deze regio zal archeologisch vooronderzoek dan ook noodzakelijk zijn.

Wanneer bij de uitvoering onverhoopt grondsporen en/of vondsten worden aangetroffen, dient hiervan direct melding te worden gemaakt bij de provinciaal archeoloog, dr. H.A. Groenendijk, afd. Cultuur en Welzijn, Provincie Groningen, Postbus 610, 9700 AP, Groningen, tel: 050 3164291.